

Аліна ГУЛІЄВА, 2000, м. Запоріжжя, Україна

ОБЛИЧЧЯ ВІЙНИ

Малому Прокофію, який народився в багатодітній сільській родині, батьки прищеплювали любов до Бога та праці, повагу до людей та інші цінності сільського буття. Проте хлопець зростав у радянські часи, тому головне, чому навчали, – бути людиною, жити для людей, для держави... Такою має бути радянська людина.

Родина Горульків пережила колективізацію, голодомор і репресії. Прокофій, хоч і був зовсім малим, починав розуміти, наскільки важлива людяність у стосунках між простими людьми, у ставленні до них представників влади.

Та остаточно усвідомити сутність людяності Прокофію допомогла війна – жахливе випробування в житті людей, націй і народів.

Гуманність на війні... Наскільки це можливо? Чи може бути гуманним окупант, загарбник, який має виконувати злочинні накази?

Жахливі випробування чекали на всіх. А особливо на тих, хто, будучи окупантом, не був розчавлений пропагандистською машиною і прагнув зберегти людське обличчя...

На 1941 рік Прокофію було 12 років. До приходу німців у рідне село Петропавлівку¹ брати Горульки викопали у дворі рів у формі зигзагу поміж деревами, накрили його дошками, поскидали туди найнеобхідніше.

Вся родина сиділа в окопі, крім старенької 99-річної бабусі, яка вже не могла ходити і залишилась у хаті на печі.

Заглядали в щілину, дивились, як колона німецької техніки заїжджала в село.

---

¹ зараз Тарасівка Пологівського району Запорізької області

Несподіваний гуркіт поруч злякав їх. Виявилось, що на окоп наїхала танкетка, з неї вийшли німці. Тепер ховатись не було сенсу.

Двері в хату були відчинені. Мати з Прокофієм кинулись до бабусі.

Молодий німець, побачивши Прокофія, тицьнув у нього пальцем і запитав про портрет, який висів на стіні в хаті. Хлопець намагався відповісти німецькою, що це його бабуся та дідусь.

«Großmutter», - виправив його солдат, при цьому постукав по лобі і підійшов до наступного портрета, на якому були зображені батьки Прокофія. Пояснивши, хто це, хлопець заляк на місці, серце калатало, а лоб спітнів: адже батько пішов на фронт воювати з окупантами! Що ж тепер з ним і його рідними буде?..

Німець пройшов по кімнаті і побачив великий портрет Кобзаря. «Тарас Григорович Шевченко», - сказав він.

Від здивування хлопець відкрив рота. Німець поплескав Прокофія по плечу і вийшов. У хаті ніхто не ворушився.

Через кілька хвилин солдат повернувся, але вже з речами. Прожив він у родині Горульків майже тиждень, а потім зібрав речі і рушив на фронт...

Комендантом у Петропавлівці був німець на ім'я Август. Жорсткий і суворий... Всі односельці мали неухильно працювати в колгоспі, збереженому німцями, на благо Німеччини. Ніхто не байдикував. Коли Август бачив, що хтось не працює – бив пліткою.

Одного разу Прокофій з мамою прийшли на роботи в полі із запізненням. Август під'їхав до них на коні, почав кричати і замахнувся на жінку. Раптом побачив, що вона вагітна, і зупинився. Хлопця все ж вдарив, не пожалів...

У 1943 році, коли нацисти відступали, у хату Горульок вселився німецький солдат років 20-ти. Він часто брав Ніну, маленьку сестру Прокофія, на руки, бавив, колихав її в люльці.

Одного ранку, коли вся родина Горульок була надворі, а маленька Ніна в люльці, німець голився у хаті біля дзеркала і порізався. Він вибіг на вулицю до своїх товаришів, щоб попросити одеколон, а ті стояли зі зброєю й курили. Німці запитали в нього, що трапилось. А той пожартував: «Партизани...». Нічого не уточнюючи, окупанти почали стрілянину по вікнах хати. Солдат злякався, хутко забіг у хату і побачив, що мотузки, на яких висіла люлька, перебиті, а маленька Ніна плаче. Але вона була жива і неушкоджена! Німець схопив її, почав колихати на руках, заспокоювати. До хати забігла перелякана мати, схопила дитину, розцілувала її, а в цей момент розлючений «квартирант» вибіг надвір і щодуху вдарив одного з тих, хто стріляв. Бились і кричали вони кілька хвилин... Потому він пожив ще декілька днів, а згодом Червона армія визволила село...

Викарбувалась у пам'яті Прокофія ще одна історія. Під час окупації жителі Петропавлівки збирали продукти і приносили їх радянським військовополоненим, яких тримали у Пологівській в'язниці. Німці відганяли наших солдат від огорожі, наповнювали корита їжею і робили ставки: хто з полонених швидше і більше схопить продуктів. Видовище жахливе: декілька десятків голих, босих, хворих і голодних солдат топтали одне одного під снігом і дощем. Німці їх били палицями і кричали «Russische Schweine»...

Сьогодні Прокофію 88 років. Багато чого довелось побачити і пережити в житті. В думках час від часу з'являються обличчя людей тих далеких часів. Інколи уява малює страшні сцени того, що могло б статися, якби у коменданта Августа, у німецьких солдат, що жили в сім'ї Горульок, не було і крихти людяності.

Все життя Прокофій не розлучається з думкою: справжня людина в будь-якій ситуації має залишатися ЛЮДИНОЮ.

На фото: Прокофій Горулько з родиною